

ANVERPIA.

N E M I N E M præterit quàm omnia sint incerta, quæ de prima, Anuerpiæ origine, quæ de nomine traduntur, quâ inter plurimos de ea ver-
setur contentio, & disceptatio, cum alijs, Aduacutū autument, alijs, à iactu manuum, Hantvverpiam dici velint, quam meram esse fabulam,
nemo est tam rationis expertus, qui non iudicet, alijs alias coniecturas adferat. At ego potius, Patris mei sententiæ adstrictus, qui ab adiectu, Ad-
iectam vocatam maluit, quod nostra lingua, rectissime dici potest, Anuerpia. Neque adiectam nuncupandam existimo, quod prioribus ve-
rustioribus mœnibus ter adiecta sint mœnia, itaque in eam qua nunc est, magnitudinem atque amplitudinem excreuerit; quod quidem &
in alijs pluribus Ciuitatibus accrescentibus Rebus pub. factitatum esse videmus. Sed, cum longè, lateq; Scaldis, qui nullis coerceretur agge-
ribus, nullo certo contineretur alueo, per loca paludosa, vlginosâ, atque arundinea, liberè expaciaretur, effectum esse, vt & crebro æstus, &
quotidianâ accessu atque recessu maris, crebrisque alluuiionibus, paulatim ea editiora fierent, vt hinc nomen sortitam esse, sit verisimile. Vi-
demus enim quotidie, dum ædificij alicuius fundamenta iaciuntur, quàm variè sit distinctus fundus, mox arenosus, mox argillosus, mox cœnoscus, mox concha-
rum marinarum, varijs generibus confusus. Sic etiam, vt ex recentioribus quædam perpetua memoria digna, hic adferamus, nostris hie oculis vidimus, cum à dia-
crætoris Antuuerp. fundamenta in ea parte, quæ ad Circium vergit, vbi & primus lapis, Henrico Berchemio, & Nicolao Rococcio Cons. Equ. Aur. iactus est, po-
neretur, quàm plurimos palos, cum annulis ferreis, de quibus olim lintres, scaphæ, cimbæ, aliaque id genus nauigia religari solent, immotos adhuc in imo fun-
do, steriles, sed neque eiusmodi palos tantum, verum etiam & portus quosdam, quos Cothonas vocant, ex illigineis trabibus, fistulis, imæ tum fluminis arenæ
impactis, viminibusque contextis, ac virgultorum fascibus, satis adhuc recentibus, superingestis, manu factas, in maximè cœnoso fundo & stâtes, vidimus. Quin
& non procul inde, puteus limpidissima aqua scaruientis, vnica tantum cupa, planè adhuc integra, constans, asseribus contextus, fundamento (quod tamen erat
altitudinis viginti & amplius pedum) subiectus, visu mirabile, inuentus est. Proinde, dum anno quadagesimo tertio, fossæ apud portam Kipdorpianam ducerentur,
miror quæ vrbs, in ea parte, vallaretur, piscium marinorum, quædam immantia ossa, quæ planè laxagime speciem, tantamque referrent duritiem, vt percussâ, cla-
uissimum sonitum ederent, in fundo reperta fuisse, vidimus. Huc etiam accedit, dum flumen Vartus, sunt anni plus minus nonaginta, in ea vrbs parte, quæ Me-
riana dicitur, foderetur, viam faxis strata, quæ decliuis ad putei aquas duceret, inuentam fuisse, certo proborum virorum testimonio, qui se hoc vidisse, mihi se-
penumerò affirmarunt, nobis probatum est. Vt etiam non præteream, non procul à ciuitate Antuuerpiensi, ad Septentrionem, altos quosdam arenarios tumulos,
quales in Batavia, maris limites constitutos, videmus, hodierno adhuc die, longo tractu exstantes, conspici. Quæ ex re, certissimæ ac firmissimæ argumentis, per-
spicue constat, vrbs istam, vndique fuisse humilem, paludosam, vlginosam, eamque, vt ante dictum est, ex quotidiani alluuiionibus incrementū, ab incremen-
to autem, nomen accepisse. Quis porro ciuitatem hanc, sæculorum multorum facile principem, florentissimorum hominum, fortissimorum virorum, optimo-
rum ciuium multitudine redundante, cæteris omnibus, totius orbis terrarū vrbs, cum varijs mercium, rerumque omnigenarum generibus, cò cateruatum confluentium
rum omnium externorum, ac mercatorum, ex omnibus mundi partibus, cum varijs mercium, rerumque omnigenarum generibus, cò cateruatum confluentium
maxima, & quotidiana frequentia, dicam? Quis quæso, maximopere vsque, non est admiratus, rerum vniuersarum, quæ excogitari, aut desiderari
queant, copiam vberissimam? vr, quæ vndiq; ab omnibus omnia reciperet, eadè illa, non tantum in vicina, sed & in quæcunq; alia orbis, licet longè, lateq; distita lo-
ca, velut è sinu, largissimè de prælo, resunderet. Hinc non immeritò, dū anno quadagesimo nono, inuidissimus ac clementissimus Rex Philip. maximis cum to-
tius populi acclamationibus, incomparabilibus impensarum sumptibus, exciperetur Anuerpia, ea ciuitas potissimum inter cætera, elogio lōge iustissimo F O N-
TIS IRRIGATIONIS OMNIA, exornata fuit. Vt interim taceam, quanta illius semper in Principes populi exiterit fides, obsequium, liberalitas, beneuolē-
tia. Quam alacri animo, in rebus etiam desperatis, quodammodo fortunâ suâ in rem sui Principis exposuerit semper: Quam incredibili promptitudine, vbi vi-
tius posceret, argenti atque auri vim incomparabilem, bellorum scilicet neruos, vel minimo negotio, & quasi momento deprompserit. Hinc Franciscum Gallia-
rum Regem, eius nominis I. quod ad Monarchæ fastigium peruenire minus posset, tria tantum oblat, & penumerò restari solum intelleximus. Perpetuam, ni-
mirum, ac mirificam in Imper. Carolo vigilantiam populi sui, erga cum fidei spectatissimam, & quod caput erat, Anuerpiam ciuitatis emporium, totius orbis
celeberrimam, atque nobilissimam.

celeberrimum, atque nobilissimum.

Rebus omnibus, & necessitati, & voluptati delictisque inferuentibus abundat Anuerpia, vt summam in admirationem extraneos mercatores, tanta annonæ abundantia, rapiat. Hispanica, Gallica & Rhenensia vina, summa hic inueniuntur copia. Piscarium forum, marini, fluuiariles, & sale cōditi pisces, incredibili multitudine complent. Adeo, vt si præter opinionem, gratus, & amicus quispiam, ubi hospes adueniat, Sybaritica cum mensa, quouis etiam tempore excipere possis.

Amplissimus huius vrbs Senatus, hoc potissimum nomine fœlix est, arg; beatus, quia Philophi, præstanteque viri, optimarum artium disciplinis egregie culti.

Publica in ea administrant officia. Splendidissima & planè regia tam priuatorum hominum quàm publica sunt in hac vrbe, ædificia. Inter publ. autem, prætoriæ ædes, primum se offert, quæ ex marmoreo viuo, sectoque lapide, ex regionibus longissime distitis, comportato, tantis sumptibus, tantoque artificio 1111. annorum tempore, constructæ videntur, vt mareria operis formam, & forma materiam ipsam superet. In ipso ferè ciuitatis vmbilico, area ampla, quadrata (Borsam vocant) nuncupant; panditur, vndique septa columnis, quibus ambulacrum, rectò concludum subleuitur, tam accuratè fornicatum, vt non testudo, sed tabulatum, vulgo nuncupant; panditur, vndique septa columnis, quibus ambulacrum, rectò concludum subleuitur, tam accuratè fornicatum, vt non testudo, sed tabulatum, vulgo nuncupant; videtur, in quo pulcherrima quæque videndi sensum oblectantia, venum exponuntur. Subter, negotiatores, negotiorum tractandorum causa, quotidie, certis horis conueniunt. Tum etiam amplissimæ in hac vrbe sunt ædes perpetuis, à magnificis viris, admodum liberaliter, dotatæ redditibus, in quib; pueri, qui otiosi alioqui victum in plateis queruntantes, ad omnem nequitiam enutriuntur, ijs exercerunt artibus, quæ ad necessariis hominum vsus, cōducunt. Idem in puellarum institutione, magna quoque diligentia, obferuat. Habetur deinde augustissimum fanum, D. Virgini sacrum, turri, ex candido marmore, admirandæ altitudinis, celeberrimum. In ea ciuitatis parte, qua Anuerpia, postremum est amplificata, maximis Hanseaticarum ciuitatum, & huius Reipub. sumptibus, amplissima est domus constructa, in quam Hanæ Teutonice cōfœderati mercatores, ex quatuor, quæ in Europa habent, Emporijs, id, quod quondam Brugis fuit, transfugerunt. Domus ista, seu verius palatium, decus & ornamentum ciuitatis adducit, ingenue fatentur, quos quot àm conspexerunt, mira liquidem eius pulchritudo, omnium oculos in se non immerito conuertit. Situ excellit, vtrinq; enim euripi, ad maximas recipiendas naues, opportunitas clauditur, quæ huic domui primæno- sio iunctæ, merces percommode exinanire, & in eam trajicere possunt. Splendissima etiam structura nitet Menianæ suæ ambulacra bina quadratis innixa columnis, spatiofam intus arcam cingunt. Aestiuas cœnationes & hypocausta amplissima, venustissimis picturis, & tæperibus scitè admodū vestita continet. Char- tophtylacia, & cubacula sua priuata mercatores exornando, decertant. Turrim quoque ex viuo, quadratoque saxo, admirabili venustate erectam, Hanseatica hæc domus ostentat, cum alata, & versatili, summo in apice aquila, ventorum indice, quæ quavis circumagatur aura.

domus ostentat, cum alata, & versatili, lummo in apice aquila, ventorum indicat, quæ quatuor citius magister
Arceum etiam munifissimam, Albani Ducis iussu constructam, habet ad Regiæ Maieſtatis fidem, qua subditorum & exterorum merces ac bona, in tutelam
& protectionem suscepit, conservandam, omnemque factioſorum offensionem atque iniuriam, eius præsidio, propulſandam (quemadmodum superioribus an-
nis in Senatu Anuerpiano ab Albano nationibus propoſitum fuit.) Cæterum, quo maior, non sine admiratione spectandum, magnificientia atque celebris vir-
tibus Hispaniæ fuit, eo nunc grauius, tam opulenti Emporij interitus accidit. Cladem quippe Menſe Nouembri die 111. Anno M. D. LXXVI. multis postea
ſæculis non abolendam perpessa est, quo ab Hispano milite, nullum crudelitatis & acerbioris genus non experta, adeoque atrocia, quæ nec à Thrace, seu Turca,
aut immanissimò Tartaro, alioue, quantumvis barbaro milite, victoria potito admitterentur. Eius verò occasio hæc fuit Hispani, assumpta Regiæ Maieſt. nomi-
ne, contra hostes in Hollandia & Zelandia, arma, diuturna obsidione defatigati, desertis stationibus, Menſe Iulio nouissimo lapſo, per Brabantiam circumferre
& non aſolitorum stipendiorum prætextu, Regiæ vrbis Bruxellensium imminere, & ferocibus minis inflare, diraque omnia intentare cœperunt. Animaduerso verò
resistendi, vimque depellendi propoſito, in non expectantes imparatoſque Aloſtanos deſectentes, viam operum, oppidumque occupant, & dira quæque per-
petrando, oppidique Lirenſis occupationem his adiungendo, sem eò perducunt, vt decreto Regij Concilij, rebelles, hostesque publici declarari meruerint, præ-
sertim, quod stipendij, quorum prætextu hæc audere cœperant, oblati, nihilo moderiores facti, melioris actionis ſpem omnem præſciderant. Quo decreto
nihil reſpreſſi, atrociora quæque meditari cœperunt, sceſſos eorum conatus, adiuuante Germanico milite, qui aliquot etiam annis, Hispaniæ huic libidini in-
ſeruierat. Eoque res perducta est, vt poſt occupatum Aloſtum & Lyram, Traiectoque ad Moſam directo, ac ingenti ciuium cæde ibidem perpetrata, in eos, qui
ſeruandæ Anuerpiæ vrbis gratia, à ſtatibus ſubmiſſi erant, impetum, ſuncto crudeliſſimorum conatuum ſuccellu, fecerint. Primum urbem ipſam miſſilibus
& muralibus machinis, meniorum ſolatio ſpoliatam, ex arce Traiectoque immaniffimè verberant, tum maximo impetu, maleolis & facibus, ad incendendam
& occupandam urbem parati, conglobato agmine, erumpunt, excitatum ab oppidanis aggerem, facili negotio ſuperant, præſidiarios ac ciues, dum immatura
& occupandam urbem parati, conglobato agmine, erumpunt, excitatum ab oppidanis aggerem, facili negotio ſuperant, præſidiarios ac ciues, dum immatura
vanæ ſecuritate torpeſcunt, dum maius ſtudium ad equorum & corporis, curam conuertunt: dum de magnitudine virum ſuarum hoſtiſque imbecillitate nimum
præſumunt: dum non militari, ſed Brabantico, hoc eſt, ouino animo, reſiſtunt, vix priuam conſiliis procella ſuſtinentes, in fugam conuertunt. Deinde ocys
ſcædæ fugientes perſequendoſ expediant, omnes vrbis vicos, dicto citius tranſuolant, quidnam ciuibz, auxilij, ſit reliquum, explorant; obſtantia quæque concu-
ſcant: quoſcunq; fors in plateis, ſiue ciues, ſiue milites, ſiue feminas, aut pueros, offerebat, obruncant, lacerant, iugulant, caſq; cadauerum aggeribus, implent, &
exaggerent, vſque adeò demum, vltra omnem modum atque modeſtiam, debacchata eſt plus, quàm Gothica Hispanorum ſentias, in præſidiarios & ciues, vt pecu-
tis ſibi, non homines, iugulare viderentur. Plurimos in Europas atque canales, quibus Auerupia commerciorum cauſa diſtincta eſt, qui gladij metu, præcipitan-
tius fugebant, adiungit. In quibus Eberſteinus Comes, Germanorum in vrbe, præſectus, magna feminarum & puerorum turba miſericordie interierunt. Calami-
tates hæc omnes, maximum adauxit incendium, quo igne ingentis, magnam vrbis partem perdidit. Atque adeò, magnificum illud, ac vnicum propè ob ele-
gantiffimam architecturæ ſymmetriam, ex totius Europæ miraculis, præſtantior vrbis pars, adeò nunc deformata iacet, vt cineres & fauillas conſpicientes, moſti, ac geme-
bundi dicant, Auerupia fuit, ſuperatis iam ciuibz, ad prædandum conuerſi Hispani, ſeruantur & perueſtigant, diſcutiunt & cuncta perquirunt, Mercatorum & ci-
uium bona diripiunt, in omnium paſſim ædes, trucidatorum ſanguine madidi, irruunt, virginibus atque matronis multis in locis, ſupra horrenda violenter infe-
runt. In pretioſa ſupellectili, & pecunia extorquenda, in vtriuſque ſexus homines nudos, ſcædæ & hoſtilia multa, quæ ob honeſtas ſupprimenda ſunt aures, im-
maniſſima crudelitate exercent. Quos verò ſpe maioris prædæ ſeruauant illaſos, vel qui ipſi ſibi latitando, conſuluerant, captos ad grauiffimas & iniquiſſimas tur-
ſui, quàm ædium & eorum, quæ præceps auaritia auferre non poterat, redemptiones cogunt. Non paritum eſt hæc direptione, (paucis quibzdam exceptis) cle-
ro, non exterorum Mercatorum, puta Anglorum, Gallorum, Germanorum, Oſtroſmarinorum ædibus, bonis, ac mercibus, quibus nihil cum inteſtinis hiſce diſſi-
dijs, toto hoc decennio, vnquam commune fuit. Qui Regiæ Maieſt. eiſque progenitorum amicitiam, perpetuò coherunt. Eamque multis retro ſæculis à Ioan-
ne, Anno 1316. Tum ab Anthonio Brabantinorum Ducibus, Anno 1409. A Philippo quoque Rege, Anno 1561. non tantum diplomatibus conſignatam, ſe-
& iuſſurandi religione confirmatam habent. Ita tantæ vrbis ſplendor, hominum ferè memoria cepit, & in nihilum deſiit. Stupendum ſancè humanarum rerum
ſpectaculum. Horror perculit omnes quoquo in vrbe erant, ſuper tam procaci & enormi facinore. Tam opulenti & nobile totius Europæ Emporium, cuius
plateæ, vix mercium & incolarum & mercatorum ſtipata quaſi agmina capere ſolebant, nunc rarè mercatorum offendere, ſilentio, luſu, & horrore cuncta paſſim
poſidentibus. Iam verò duriffimo diſcedente libero reſpirare, & quaſi reuiuifcere vrbs ipſa videtur.